

1944, september 8.¹ [Moskva.] — Depeša náčelníka čs. vojenskej misie v SSSR gen. H. Píku čs. ministromi NO gen. S. Ingrovi do Londýna s hlásením o činnosti partizánov na východnom Slovensku.

Souhrn zpráv o partyzánské činnosti na Slovensku (přes part. štáb) do 5. září 1944:

1. K part. oddílu na Prešovsku přišel² náčelník štábu 1. divize. Divize odmítla složit zbraně a části odešly do lesa (3200 vojáků). Partyzánská brigáda čítá přes 4000 mužů.

2. Slovenští partyzáni obsadili německé obce Vrčko, Pravno a Gajdel. Ve Vrčku 3000 Němců dobrovolně vydalo zbraně, všechny esesovce a pomáhají part. Do zajetí vzat vůdce „Deutsche Partei“.

3. V Kežmarku zabito 450 německých vojáků. V Turč. Sv. Martině sestřelena 3 německá letadla.

4. na Prešovsku—Hanušovce—Giraltovce zničeny partyzány 3 mosty, 3 vojenské vlaky.

5. U Humenné vyhozen do povětří železniční most 250 m dlouhý.

Oddíly na východním Slovensku pronikají až ke Košicím. Partyzánské oddíly bojovaly po boku čs. armády též u Vrútek, Kremnice, Popradu a [na] jiných místech.

Gen. Píka.

VHA Praha. SSSR, Čs. voj. mise v SSSR, 3/3/1/c. Depeše odoslaná, 1944, čís. 853-57/8. Nešifrovaný záznam(?) odoslanej depeše. Strojopisný priepis.

[1944, september 8. Londýn.]¹ — Prejav prezidenta Beneša v čs. vysielaní britského rozhlasu k udalostiam na Slovensku.

Občané českoslovenští!

Nastala chvíle rozhodující: konec německého panství i nad naší vlastí se přiblížil. Příští můj projev k Vám z ciziny bude snad učiněn už ve chvíli konečného pádu německé Třetí říše a bude patrně věnován především věcem vnitropolitickým. Dnes máme pro Vás doma tato sdělení o situaci válečné a především o událostech na Slovensku:

Strašná pětiletá válka proti Německu je vojensky vyhrána. Německé vojenské katastrofy z posledních měsíců a týdnů na frontě západní i východní jsou neodčinitelné. Byla osvobozena nebo bude v nejbližších chvílích plně osvobozena Francie, Belgie, Lucembursko a Holandsko, je svobodna téměř celá Itálie a v nejbliž-

¹ Zpráva došla do Londýna 9. 9. 1944 (Zoe 090920/44; VHA Praha, Západ I, HV Londýn, 9/5). Její záznam je takmer totožný so záznamom odoslanej depeše.

² V londýnskom zázname došej depeše: „přešel“.

¹ Dátum určený podľa zborníka Benešových prejavov „Šest let exilu a druhé světové války“, Praha 1946, s. 235–240.

ších nedělích bude tomu tak s Jugoslávií, Řeckem a Polskem. Padli všichni němečtí sateliti až na Maďarsko a jeho vojenskou zkázu můžete očekávat v době nejkratší. Rudá armáda v blízkých chvílích bude před Moravskou Ostravou a ve slovenských horách. Velikost dnešní a zítřejší zkázy Německa se vyrovná jen míře německého zbesilého velikášství, německých zločinů, spáchaných v této válce, a velikosti jeho šílených plánů o ovládnutí Evropy a jejích národů.

Je to osud spravedlivý, je to osud zasloužený a přísný trest nad Německem bude proveden až do konce. Sliboval jsem Vám to v dobách pro nás nejhorších a když Němci byli ve svých vítězstvích nejpupnější. Dovolte mi, abych tudíž dnes vyslovil nad tím své uspokojení a ovšem i vřelý dík všem těm, kteří se u všech spojenců a u Vás doma svými obětmi o to zasloužili.

V této rozhodující chvíli došlo k události, jejíž historický význam pro nás je a bude veliký. Slovensko v rozhodné, důstojné a statečné národní revoltě povstalo a před celým světem se postavilo za Československou republiku, již veliká většina jeho lidu ve svých duších nikdy neopustila. Jeho vojáci a partyzáni se dnes bijí s Němci a hanebnými slovenskými quislingy, odčiňující svou krví a svým udatným bojem všecko to, co se stalo v r. 1938 a 1939. Bude to jedna ze slavných kapitol slovenské historie; žádné jeho dřívější povstání a žádný jeho dosavadní boj se nevyrovná vlastním významem a velikostí světových událostí této kapitole slovenského a československého boje za osvobození.

To právě Slovensko i v r. 1938 zůstalo s českými zeměmi v boji proti našim odpůrcům. To právě Slovensko vždy vědělo a chápalo, že jen společně s českými zeměmi může svou budoucnost zachovat. To právě Slovensko spojilo se hned v r. 1939 s námi všemi, aby v duchu tradice z r. 1918 pomáhalo obnovovat a osvobozovat republiku. Bylo tomu tak u nás doma a bylo tomu tak i zde za hranicemi. Dokazuje to i dnešní boj na Slovensku a dementuje tak slavnostně všecko to, co celých šest let šířila o Slovácích německá a maďarská propaganda i všichni naši odpůrci, také v zemích spojeneckých a neutrálních.

Hned po útoku na Polsko v září 1939 byli jsme zde za hranicemi zajedno v tom, že jde o společný boj Čechů, Slováků a Karpatorusů pro osvobození celé republiky a o vybudování nového národního státu. Přicházeli k nám ze Slovenska politikové a přicházeli sem k nám a později i do Ruska slovenští vojáci. Přes různé diference dočasné zde mezi námi jsme se v hlavních věcech nikdy nelíšili. Vytvořili jsme si hned na začátku r. 1940 silné a rozsáhlé spojení mezi Londýnem a slovenskými kraji. Od r. 1940 až do dnešního dne toto spojení nikdy nebylo přerušeno a vždy jsme zde dobře věděli, nejen co se na Slovensku děje, nýbrž i to, jaké jsou skutečné city a přání slovenského lidu.

Uvedl jsem, že jsme byli po celá léta války s Vámi na Slovensku ve stálém styku a vyměňovali jsme často téměř denně své zprávy a své názory. Se slovenskými politickými kruhy a vojáky u Vás doma po celý poslední rok naše spolupráce byla stálá, dobrá a účinná. V posledních měsících denně jsme společně vyměňovali plány o tom, co se má připravit a co se má v té a oné chvíli učinit. Naši spojenci na západě i na východě byli o tom všem informováni a věděli stejně jako my, co Slováci chtějí a připravují. Budiž zde řečeno slavnostně a rozhodně, že veliká většina slovenských důstojníků a vojáků konala v posledních rozhodujících měsících vzorně své vlastenecké povinnosti k sobě, k vlasteneckému Slovensku a k Slovákům nesloužícím Němcům, k Československé republice a ke Spojencům.

Právě proto nejsou dnes Slováci tam, kam je vedla zrádná bratislavská vláda, t. j. tam, kde jsou dnes Maďaři, kde jsou dnes Bulhaři a kam padli bohužel vinou takových Antonesců dnes i Rumuni. Jen domyslete všichni vy, moji přátelé slovenští, a všichni v českých zemích, co to znamená pro naši budoucnost politicky a co to bude a musí znamenat pro naši budoucí společnou tradici a historii: Budiž za to vysloven slovenským bojovníkům vřelý dík a věčná, nehynoucí sláva!

Věděli jsme zde v Londýně už od začátku srpna t. r. podrobně, co se na Slovensku připravuje. Věděli jsme den a hodinu, kdy Němci oznámili Tisovi, Ma-

chovi a Čatlošovi, kdy a jak Slovensko má být obsazeno a co dle jejich rozkazů a přání měla činit t. zv. vláda bratislavská. Činili jsme zde proti tomu své společné přípravy s Vámi na Slovensku a denně jsme je společnými dohovory přizpůsobovali událostem u Vás. Budiž vydáno svědectví statečným slovenským důstojníkům, že to byli oni, kteří vypracovali a poslali nám své plány, jak a kde se postaví na odpor proti německé armádě, kterou Tiso a celá jeho zločinná sebranka buď pouštěla nebo přivolávala na Slovensko. Budiž slavnostně konstatováno, že to bylo k Londýnu a ne k Bratislavě, kam se tito důstojníci a vojáci i naši stateční partyzáni právem a správným svým politickým poznáním dívali jako ke své československé vládě a ke svému skutečnému vrchnímu vojenskému velitelství, že po celé dlouhé měsíce příprav a diskusí dle toho bezvadně postupovali a že jsme všechna rozhodnutí z poslední doby učinili společně a v plné shodě s nimi. Bude tomu tak i nadále a zejména při novém budování republiky doma.

Vy, bojující jednotky a partyzáni československé armády na Slovensku, mějte jistotu, že nezůstáváte a nezůstanete sami. Nejste také jen povstalci, jste částí mezinárodně uznané, spojenecké československé armády a musí být dle toho s Vámi jednáno. Spojenecké prohlášení o tom bude učiněno v nejbližších dnech. Jste dnes předvojem slavné Rudé armády a našeho vojenského sboru, který je na území Ruska a nedaleko od Vás. Jste však především součástí armád vítězných a i když v tom či onom musíte snad přesile povolit, nedbejte toho: nesete přes to i Vy na svých bodácích národu vítězství, Němcům a zrádcům zkázu a trest, a světu vykoupení z pohany a tyranie. Hrouť se Německo a zhrouť se už morálně a politicky bratislavský zrádcovský režim. Vy jste mu dali jménem slovenského lidu svým bojem v každém případě — ať se dále děje co děje — poslední ránu, ránu smrtelnou. To zůstane navždy rozhodujícím faktem, i když musíme očekávat, že v tomto boji bude nutno přinést ještě další, snad i těžké oběti.

Vám v Čechách a na Moravě pak krátce říkám dnes toto: Pomáhejte Slovensku už dnes, jak jen můžete. A přijde už brzo chvíle, kdy i Vy budete hnát, bít a ničit Němce, nacisty, zrádce a všechny jejich spoluvíníky stejně jako to činí dnes lid ve Francii, Belgii a jinde. Bude to boj ve všech formách, ve všech směrech a na celém našem území. Přijdeme na pomoc včas i my ostatní z ciziny, přijde Rudá armáda, přijdou i spojenci západní, a bude-li třeba, půjdeme i my společně se spojenci za Němci do Saska, do Bavor, do Pruska a vezmeme odplatu za vše, co u nás Němci tak zločinně skoro šest let prováděli.

Nemluvil jsem dosud úmyslně k Vám do Prahy podrobněji na adresu těch stasticů, ba milionů našich Němců, kteří nám v roce 1938 vrazili dýku do zad. Nemluvil jsem podrobněji dosud ani o Henleinovi a Frankovi a o těch, kteří s nimi šli a jdou. Ale brzo už o nich i odsud mluvit budeme. Řekl jsem ostatně již několikrát, co se s nimi po této válce stane. Dnes jen připomínám toto: V minulé válce nás rakousko-uherská monarchie těžce pronásledovala. Na konci naší vítězné války jsme se zachovali my k ní tak, jak se chovala ona k nám. Politicky jsme se rozešli a své osvobození provedli. Nemstili jsme se.

Jestliže však v poslední chvíli dnešní naši odpůrci se ještě něčeho dopustí, budou-li u nás loupit, pálit, ničit a vraždit, máme a budeme mít dosti sil a moci a dosti jejich vinných a zodpovědných činitelů a celých mas takových viníků ve svých rukou, kteří za vše to, co se stane, budou spolu zodpovídat. Říkáme to bez vášně, ale s plným vědomím zodpovědnosti a s nejvážnějším rozhodnutím provést odplatu a očistu do opravdového a neúprosného konce. Dáváme své slovo, že nic, co by se stalo proti nám v konečném období války, nezůstane neodčiněno.

Slovenští vojáci dílo očisty slavně začali. Věřím, že je v celé republice důkladně — a už brzo — dokončíme.